

KENNISPLATFORM
VEEHOUDERIJ
EN HUMANE GEZONDHEID

Jaarverslag 2020

Inhoudsopgave

	Inhoudsopgave	3
	Voorwoord	5
1.	De maatschappelijke vragen	6
2.	Producten	8
3.	Samenwerking en het netwerk	10
4.	Organisatie en samenwerking	12
5.	Financiële resultaten	15
	5.1 Ontvangen budget	15
	5.2 Kostenoverzicht 2020	15
	5.3 Toelichting op de kosten per activiteitgroep	16
6.	Bijlage Organisatiestructuur Kennisplatform Veehouderij en humane gezondheid	18

Voorwoord

Het Kennisplatform Veehouderij en humane gezondheid wil professionals, die dagelijks bezig zijn met beleid en de uitvoering van lokale en regionale veehouderij-ontwikkelingen, beter in staat stellen antwoord te geven op vragen en zorgen van lokale en regionale overheden, burgers en bedrijven. Een missie die nog steeds staat als een huis.

Het jaar 2020 stond in het teken van COVID-19. In deze pandemie stond de mogelijke link tussen mens en dier weer vaak centraal. Vanuit de decentrale overheden en professionals van onder andere GGD'en kwamen er daarmee veel vragen over dit onderwerp binnen bij het Kennisplatform. Dankzij het netwerk van experts van de deelnemende organisaties konden we vanuit het Kennisplatform de kennis bundelen op dit onderwerp en vertalen in Q&A's. Naast COVID-19 zijn we ook aan de slag gegaan met de vragen over zorg, recreatie en educatie op de boerderij, antibioticaresistentie en ammoniak en fijnstof.

Om beter aan te sluiten bij de wensen vanuit de professionals hebben we ook een start gemaakt met het maken van infographics, over het onderwerp zoönosen. Daarmee maken we de kennis voor een breder publiek toegankelijk. We hebben ons bereik vergroot met de online bijeenkomsten. Daarmee bereikten we veel nieuwe geïnteresseerden uit verschillende hoeken van het land.

Het jaar 2020 heeft laten zien dat het Kennisplatform bij actuele onderwerpen zoals COVID-19 goed gevonden wordt door decentrale overheden. We zien dat het Kennisplatform onverminderd relevant blijft en we kijken er naar uit om ook de volgende jaren onze ambitie waar te maken: dé autoriteit zijn die antwoord geeft op vragen over veehouderij en de gezondheid van mensen. Voor komende jaren willen we ons onder andere bezig houden met thema's als zoönosen, ammoniak, klimaat en circulariteit.

Annemarie Moons

Stuurgroepvoorzitter Kennisplatform Veehouderij en humane gezondheid. Voorzitter Yuverta (voormalig Wellant-college).

1. De maatschappelijke vragen

Het jaar 2020 stond in het teken van COVID-19. Dat was inhoudelijk een belangrijk thema voor het Kennisplatform, maar daarnaast hielden we ons ook bezig met een aantal andere onderwerpen. Hieronder omschrijven we per onderwerp wat er vanuit het Kennisplatform mee gedaan is.

COVID-19: focus op de relatie mens en dier en de rol van luchtkwaliteit

De uitbraak van COVID-19 in Nederland en de verspreiding van het virus was aanleiding voor vele vragen van provincies en GGD'en over de mogelijke link met luchtkwaliteit, de link tussen mens en dier en de rol van nertsen.

Het Kennisplatform is goed gevonden voor dergelijk vragen.

We hebben een aantal **ad hoc vragen** over dit onderwerp behandeld. Een groot deel van de antwoorden zijn geland in een **Q&A op de website**. Daarnaast is er ook een **duiding** gepubliceerd over studies relatie luchtkwaliteit, COVID-19 en veehouderij. In deze duiding werd in gegaan op wat er op basis van het bestaande onderzoek wel en niet gezegd kan worden over deze link. Vanuit het bestaande netwerk van experts kon hier kennis over verzameld en gebundeld worden. Dit onderwerp kwam ook terug in het jaarlijkse **symposium** van het Kennisplatform in juni (dit keer online).

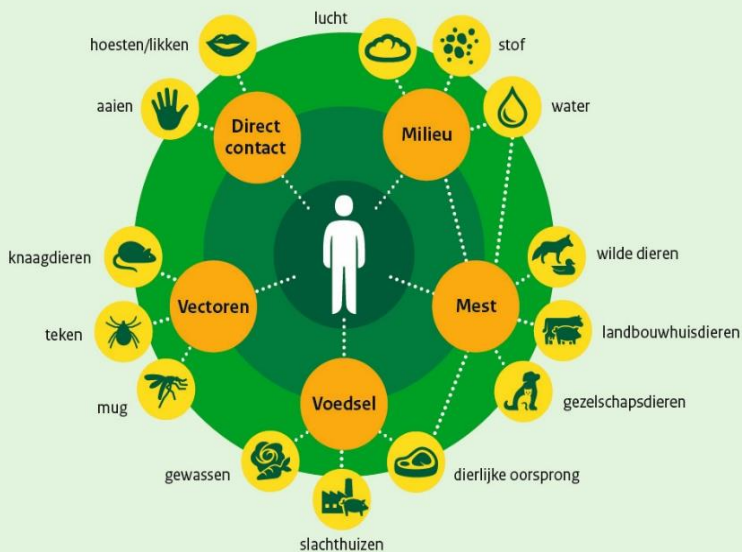
Zoönosen

Met de pandemie, was er ook extra aandacht voor zoönosen. Onder andere in het symposium, met als titel: **'Actualiteit rondom zoönosen, COVID-19 en onderzoek Veehouderij, Gezondheid en Omwonenden (VGO Onderzoek Veehouderij en Gezondheid Omwonenden)'**. Tijdens het symposium presenteerden verschillende onderzoekers de laatste stand van zaken rondom deze onderwerpen. De webinar is via de website online terug te kijken.

Ook maakten we **infographics** voor het Kennisbericht Zoönosen om een breder publiek te kunnen bedienen. Daarnaast is ook het **Kennisbericht Zoönosen** geüpdatet en daarmee voorzien met de laatste stand van zaken van de kennis over dit thema.

Overdrachtsroutes zoönosen

Hoe worden ziekteverwekkers van dier op mens overgedragen?

www.kennisplatformveehouderij.nl

KENNISPLATFORM
VEEHOUDERIJ
EN HUMANE GEZONDHEID

Weergave van de mogelijke routes hoe ziekteverwekkers in de veehouderij kunnen worden overgedragen aan mensen.

Geitenhouderij

De **Q&A over geitenhouderij** is geactualiseerd gebaseerd op de vragen van de afgelopen 3 jaar over geitenhouderijen en de relatie met de humane gezondheid. Het Kennisplatform heeft de vragen gegroepeerd en voorgelegd aan experts. De antwoorden staan op de website.

Endotoxinen en veehouderij

Ook is een **vernieuwde Q&A endotoxinen** verschenen waarin de nieuwste vragen over dit onderwerp behandeld zijn en van een update zijn voorzien.

Zorg, educatie en recreatie op de boerderij

Er is een nieuw **kennisbericht verschenen over het thema zorg, educatie en recreatie op de boerderij**. Naar aanleiding van een toenemend aantal bedrijven dat verschillende functies combineert op de boerderij, was er ook behoefte aan kennis over de positieve gezondheidseffecten en mogelijke gezondheidsrisico's die hiermee samen hangen. In het Kennisbericht staan aanknopingspunten over welke bedrijfsactiviteiten te verenigen zijn met de primaire werkzaamheden op het bedrijf.

Ammoniak en fijnstof

Ammoniak en fijnstof zijn nog steeds belangrijke onderwerpen voor de veehouderij. Naast een **update van het Kennisbericht** hierover (publicatie volgt in 2021), is er ook een webinar georganiseerd over dit thema, waarin experts de laatste stand van zaken van de kennis op dit gebied presenteerden. Ook was er een reflectie door Omgevingsdienst en GGD.

2. Producten

Kennisontsluiting vond dit jaar vooral digitaal plaats. Door middel van webinars, beantwoording van ad hoc vragen en kennisberichten en Q&A's hebben we de kennis verspreid. Het voordeel van webinars was dat we een grote groep nieuwe geïnteresseerden hebben kunnen bereiken, doordat een online bijeenkomst laagdrempeliger is om bij te wonen. Met meer dan 180 deelnemers voor zowel het symposium als de webinar over ammoniak en fijnstof hebben we veel mensen kunnen bereiken. Echter is het netwerkaspect wel moeilijker te realiseren in een online bijeenkomst. Dat maakt dat we komend jaren webinars willen blijven organiseren, maar indien mogelijk ook in willen zetten op een fysieke bijeenkomst om ook de netwerkkrol te kunnen blijven vervullen.

Ad hoc vragen kwamen vooral van provincies (7), GGD-en (6), gemeenten (2), Omgevingsdiensten (2) en overig (8). Vragen gingen onder andere over COVID-19 en de mogelijke link met veehouderij (deze antwoorden zijn ook geland in de Q&A), over geitenhouderijen, mestverwerking, luchtwegklachten en VGO onderzoek.

In onderstaande tabel staan de producten genoemd waar afgelopen jaar aan gewerkt is.

	2020 gerealiseerd	Totaal gerealiseerd (2018-2020)
Beantwoording specifieke vragen	25 ad hoc vragen + 36 vragen webinar COVID-19 en 27 vragen webinar Ammoniak en fijnstof	189 vragen beantwoord
Publicatie korte berichten over maatschappelijke betekenis (inclusief toelichting)	Nieuwsberichten: 3 over verschenen publicaties, 9 over KP activiteiten	14 nieuwsberichten over verschenen publicaties, 21 over KP activiteiten en 2 over politiek/beleid
Publiceren kennisdocumenten over onderwerpen met maatschappelijke belangstelling en prioriteit	Bijgewerkt: Q&A Geitenhouderij en gezondheid Zoönosen Endotoxinen en veehouderij Nieuw: Zorg, recreatie en educatie op de boerderij Q&A COVID-19, luchtkwaliteit en veehouderij	4 nieuwe kennisbericht, 8 updates
Onderhouden website	Website aanpassen en vernieuwen	Website aanpassen en vernieuwen
communicatiestrategie en communicatieproducten	2 nieuwsbrieven, 7 nieuwsflitsen	8 nieuwsbrieven, 2 signaleringen, 7 nieuwsflitsen

	2020 gerealiseerd	Totaal gerealiseerd (2018-2020)
Een landelijk maatschappelijk symposium	11 juni (webinar) 'Actualiteit rondom zoönosen, COVID-19 en onderzoek Veehouderij, Gezondheid en Omwonenden (VGO)'	2 symposia, waarvan 1 online
Organiseren thematische bijeenkomsten	2020: ammoniak en fijnstof (webinar)	3 thematische bijeenkomsten, 4 bijeenkomsten over geitenmoratoria, 2 sessies bij gemeenten en 2 provinciale bijeenkomsten

3. Samenwerking en het netwerk

Expertbijeenkomst Kringloplandbouw

In 2019 is het expertiseforum voor het eerst niet meer fysiek bijeen gekomen. Eind 2019 hebben de algemeen secretaris, de voorzitter van het expertiseforum en de coördinator kennisproducten geconcludeerd dat het beter is om in 2020 wel weer een bijeenkomst voor het expertiseforum te organiseren, zodat de binding van de experts met het kennisplatform sterk blijft. In november is daarom een (online) bijeenkomst georganiseerd voor experts van UU, RIVM en WUR rondom het thema kringloplandbouw. Naast externe sprekers en presentaties van betrokkenen van het kennisplatform is er ook aandacht besteed aan waar kansen zouden liggen voor het kennisplatform op dit thema, en waar de behoeften liggen bij de professionals. Het thema kringloplandbouw is een thema waar veel op ingezet wordt door beleid, maar waar ook de link met gezondheid relevant is. Uit de bijeenkomst zijn ideeën ontstaan om vanuit het Kennisplatform rondom dit onderwerp kennis te bundelen.

4. Organisatie en samenwerking

Het Kennisplatform Veehouderij en humane gezondheid is gestart als een samenwerkingsverband van zeven kennisinstituten en uitvoeringsorganisaties: RIVM, Wageningen University & Research, Universiteit Utrecht, ZonMw, GGD GHOR Nederland, Omgevingsdienst NL en LTO Nederland. Gezamenlijk zetten zij hun kennis in bij een deskundige en gewogen beoordeling van wetenschappelijke informatie. In 2020 heeft LTO zich teruggetrokken uit het Kennisplatform.

Daarmee is ook de financiering van het Kennisplatform door het bedrijfsleven komen te vervallen. De op te richten klankbordgroep zal echter er voor zorgen dat de verbinding met het bedrijfsleven blijft bestaan. Meer informatie over de organisatiestructuur is te vinden in de bijlage.

Evaluatie van het Kennisplatform

Ook heeft in 2020 een evaluatie plaatsgevonden van het Kennisplatform. Een extern bureau heeft aan de hand van een bureaustudie en interviews de meerwaarde van het Kennisplatform Veehouderij en humane gezondheid (2018-2020) in beeld gebracht en geïnventariseerd of en hoe het Kennisplatform te continueren (bij verminderde - financiële - betrokkenheid bedrijfsleven). Deze vraag is beantwoord door bureaustudie en 23 interviews met overheden (gemeenten, provincies, rijk), OD'en, GGD'en en agrarisch bedrijfsleven (zowel ambtelijk/adviseurs als bestuurlijk). Conclusie was dat unaniem de meerwaarde van het Kennisplatform onderschreven wordt, met name voor het bij elkaar brengen, ontsluiten en onafhankelijk (en begrijpelijk/toepasbaar) duiden van uiteenlopende kennis en expertisen.

Als resultaat werd geadviseerd een klankbordgroep op te richten, met als leden, naast vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven, ook een bredere afspiegeling van de maatschappij.

De klankbordgroep zal in 2021 opgestart worden.

5. Financiële resultaten

5.1 Ontvangen budget

Budget voor 2020

In het jaarplan 2020 werd uitgegaan van een budget van € 641.901,-. Dit bedrag is als volgt opgebouwd:

- De onderuitputting van 2019 was €35.901,-.
- De Rijksoverheid en decentrale overheden hadden voor 2019 € 430.000,- beschikbaar gesteld, waarvan voor het jaarplan 2019 was afgesproken dat slechts €254.000,- besteed mocht worden in 2019. De resterende € 176.000,- viel vrij voor de begroting van 2020.
- De Rijksoverheid en decentrale overheden hebben voor 2020 € 430.000,- beschikbaar gesteld, conform de afspraken voor de periode 2018 – 2020.

Het uiteindelijke budget voor 2020 was €641.901,-.

5.2 Kostenoverzicht 2020

In 2020 is €506.982,54 besteed. Dus van het budget voor 2020 is €134.918,48 niet uitgegeven. Dat er in 2020 minder is uitgegeven dan begroot kan als volgt verklaard worden:

- Er is minder besteed aan kennisberichten dan begroot. Dit zit voornamelijk in de beperkte inzetbaarheid van experts.
- Er is minder besteed aan de samenwerkingsstructuur dan begroot. Dit kan deels verklaard worden doordat er minder fysieke bijeenkomsten waren en dat er daardoor minder reistijd nodig was dan begroot.
- Er is minder besteed aan reacties op actualiteit dan begroot. Dit komt doordat er minder reacties geschreven zijn dan verwacht en ook minder vragen zijn binnen gekomen dan verwacht.
- Aan management is meer besteed dan begroot voor 2020. Dit is te verklaren doordat er meer overleggen zijn geweest, met name de financiering van het kennisplatform.
- Er zijn minder materiele kosten gemaakt dan begroot, doordat voor webinars gebruikt gemaakt kon worden van bestaande faciliteiten, er minder bijeenkomsten waren in de regio en overleg alleen nog maar online plaats vond.

	Begroting			Realisatie			
	2020 Kosten ureninzet	2020 Materieel	2020 Totaal	Uren	Kosten ureninzet	Materieel	Totale kosten 2020
Symposium: voorbereiding tot maart (daarna webinar- symposium)	15.000 (135 uur)		15.000	193,00	€24.513,92	€11.102,4	€35.616,32
Kennisberichten:	155.000 (1115 uur)		155.000	692,62	€95.891,18	€2.888,27	€98.779,45
Samenwerking: strategisch overleg, communicatieforum en expertiseforum	100.000 (790 uur)	3.000	103.000	675,16	€84.662,51	€3.125,26	€87.787,77
Management: Relatie overleggen, financiersoverleggen, management, contracten, jaarplan en jaarverslag, voorzitter Kennisplatform, externe evaluatie	66.000 (540 uur)	34.000	100.000	718,50	€94.048,78	€34.521,93	€128.570,71
Bijeenkomsten: inhoudelijke webinars	80.000 (600 uur)	20.000	100.000	309,98	€40.514,98		€40.514,98
Ad hoc vragen:	48.000 (350 uur)		48.000	229,00	€30.289,16		€30.289,16
Reageren op actualiteit:	59.000 (420 uur)		59.000	180,90	€23.808,99		€23.808,99
Communicatieproducten	51.000 (450 uur)	10.000	61.000	390,50	€47.109	€14.506,17	€61.615,17
Totaal	€ 574.000,-	€ 67.000,-	€ 641.000,-	3389,66	€440.838,5	€66.144,03	€506.982,54

5.3 Toelichting op de kosten per activiteitgroep

Kennisberichten, ad hoc vragen en memo's

Betreft de uren voor schrijven, reviews en overleg.

Symposium

Betreft de uren voor voorbereiding voor het symposium, aanwezigheid en nazorg. Materieel betreft locatie en catering, en inhuur van technische ondersteuning en muzikale omlijsting.

Communicatieproducten

Betreft de uren voor website, vormgeving, sociale media, folder en nieuwsbrieven. Materieel betreft inhuur voor vormgeving.

Overlegstructuur

Dit zijn de uren voor de overleggen van strategisch overleg, communicatieforum, jaarplanoverleg en tussentijdse afstemming.

Management

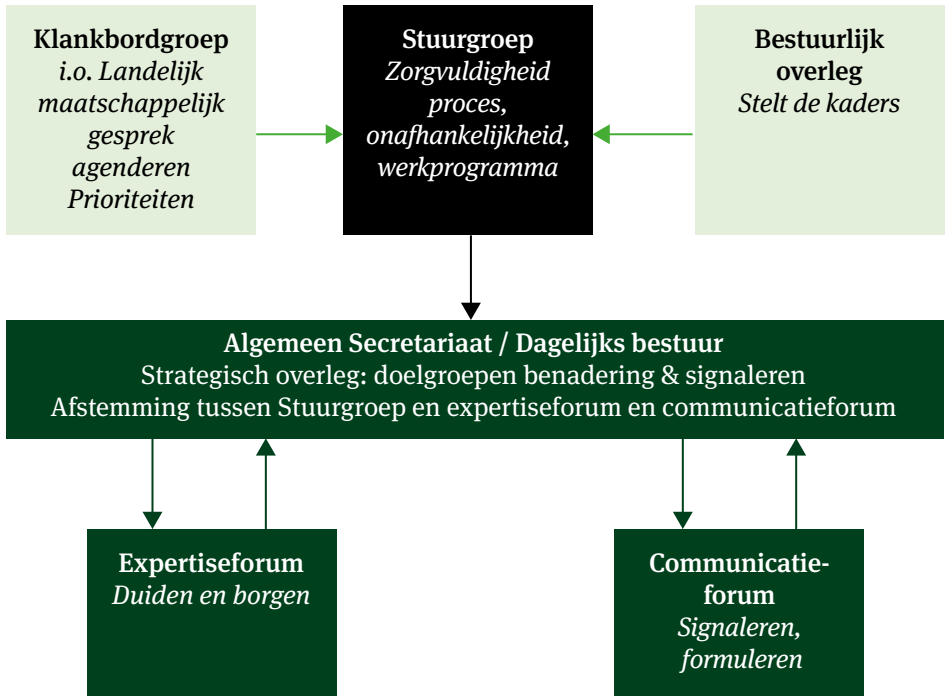
De ureninzet voor het voeren van secretariaat, inclusief een jaarplan, jaarverslag en contracten en facturen voor de deelnemers. Daarnaast betreft het de ureninzet van het secretariaat voor, tijdens en na de Stuurgroepoverleggen en financiersoverleggen. Materieel betreft de inzet van de onafhankelijk voorzitter en notuleren financiersoverleg en incidenteel Stuurgroepoverleg.

Bijlage: Organisatiestructuur Kennisplatform Veehouderij en humane gezondheid

De basisstructuur van de organisatie van het Kennisplatform bestaat uit een Stuurgroep die wordt gevoed door een groep met inhoudelijke kennis (expertiseforum) en een groep met communicatiekennis (communicatieforum). Dit alles wordt aangestuurd vanuit een klein team van sleutelfunctionarissen dat eens per maand overleg heeft over de voortgang van de activiteiten van het Kennisplatform en de strategische keuzes. Dit zorgt voor continuïteit en regie in de uitvoering, waarbij keuzes indien nodig aan de Stuurgroep worden voorgelegd. Voor deze basisstructuur stellen de deelnemende organisaties medewerkers beschikbaar. De Stuurgroep wordt voorgezeten door onafhankelijk voorzitter Annemarie Moons. Bij de opdrachtverlening zijn in bestuurlijk overleg de kaders voor het Kennisplatform vastgelegd.

Het expertiseforum functioneert als de vaste kern van experts die bij de kennisproducten en activiteiten betrokken worden. Per product/activiteit is een werkteam samengesteld waarin naast enkele leden van deze vaste kern ook een bredere groep deskundigen wordt betrokken. De klankbordgroep wordt in 2021 vorm gegeven.

De leden van het communicatieforum hebben gezorgd voor de uitvoering van de communicatieactiviteiten. Bij elk kennisproduct en elke activiteit zijn enkele leden van het communicatieforum betrokken. Eenmaal is het communicatieforum bijeengekomen om de communicatiestrategie te herijken en eenmaal om de activiteiten voor de symposiumdag voor te bereiden. Daarnaast had het communicatieforum tweemaandelijks online voortgangsoverleg.

Schematische weergave van de organisatie van het Kennisplatform.

Het Kennisplatform Veehouderij en humane gezondheid is een samenwerkingsverband van RIVM, Wageningen University & Research, Universiteit Utrecht, ZonMw, GGD GHOR Nederland en Omgevingsdienst NL.

Tekst:

Algemeen Secretariaat Kennisplatform Veehouderij en humane gezondheid

Vormgeving:

Xerox/OBT, Den Haag
RIVM

Bilthoven, oktober 2021

Aan deze publicatie kunnen geen rechten worden ontleend.

Universiteit Utrecht

www.kennisplatformveehouderij.nl

